

Skolu programmas un Jauno ornitologu skolas jaunumi

Ierosmi kļūt par dabas pētnieku cilvēks parasti iegūst bērnībā. Un ir labi, ja interesi par visu dzīvo pamanījušie vecāki vai skolotāji nevis nosauc bērnu par traku (jo pilna māja ar visādiem mošķiem), bet sameklē kādu, kurš zinās, kā šo interesi pārvērst mērķtiecīgā nodarbē. Daudzi no Latvijā šobrīd zināmiem ornitologiem savas putnu pētnieku gaitas ir sākuši kā skolēni, kuri intereses vai tīrās nejausības dēļ nokļuvuši toreiz Latvijas Dabas muzeja Rīgā vai Gunāra Pētersona Jelgavā rīkotajā zooloģijas pulciņā, vai kāda cita ornitologa virsvadībā.

Interesantākais – putnu vērošana dabā

Piedaloties LOB organizētajā Skolu programmā “Putni un mēs”, skolā notiek dažādas aktivitātes: konkursi, tematu izziņošana projektu nedēļā, prezentācijas u. c. Domāju, ka citi man piekritīs – interesantākais ir putnu vērošana dabā. Mūsu skolas skolēniem ir divas lieliskas iespējas.

Pirmkārt, rudenos un pavasaros piedalīties starptautiskajām putnu dienām veltītajos braucienos apkārt Lubāna ezeram ornitologu vadībā. Parasti šajā braucienā dodas 5–6 dalībnieki. Arī pērnā gada 6. oktobrī (pavasārī diemžēl vienīgo reizi tāda brauciena nebija) piedalījāmies vienā

Arī tagad nekas daudz nav mainījies – viss sākas ar vecākiem un skolotājiem. Skolu vai vietējā grupa ir pats vienkāršākais veids, kā ieinteresēt skolēnam papildināt savas zināšanas par putniem un pavadīt brīvo laiku dabā (sk. Sarkaņu pamatskolas un Žiguru vidusskolas skolu grupu interesantāko aktivitāšu aprakstus). Ja, darbojoties skolu grupā, rodas sajūta, ka gribas kaut ko vairāk, var pievienoties LOB Jauno ornitologu skolas un papildināt savas zināšanas profesionālu ornitologu vadībā, piemēram, apgūt putnu gredzenošanu LU Bioloģijas institūta Papes Ornitoloģiskajā stacijā (izlasi Ritava pieredzi). Kad iegūtās

no CEMEX 20 organizētajiem putnu vērošanas braucieniem – uz Lubāna ezeru. Visos braucienos četru gadu laikā bijis 9. klases skolnieks Ričards Vēveris. Viņš par minēto pasākumu saka, lūk, ko: “Šoreiz brauciens likās jautrāks nekā parasti. Kopā šajā reizē mēs saskaitījām 46 putnu sugas. Putnu vērošanas braucieni ir gan veids, kā uzzināt vairāk par putniem, gan iespēja būt kopā ar draugiem un pasākumā ieinteresētiem cilvēkiem. Ir grandiozi redzēt milzīgus gājputnu barus vai līdz šim neredzētus putnus.”

Otra iespēja skolēniem vērot putnus dabā ir doties uz Sarkaņu ezeru vai apkārtējām pļavām un māju tuvumā. Šopavasar 5. un 6. klases skolēniem

zināšanas ir pietiekami plašas un ir uzkrāta pieredze dzīvošanai lauka apstākļos, parādās iespējas piedalīties dažādos pētījumos un ekspedīcijās. Tā šogad Māris Bazulis un Reinis Priedols Oskara Keiša vadībā brauca uz Baltkrieviju piedalīties Eiropas reālākā dziedātājputna – grīšļu ķauķa – uzskaitēs. Šeit publicēti saīsināti apraksti, bet pilnu rakstu lasi interneta lapā Putnidaba.lv.

INGA FREIBERGA
LOB Skolu programmas
“Putni un mēs” koordinatore
freiberga.inga@gmail.com

bija līdz šim nebijis vērojums – skolēni Sarkaņu ezerā pirmo reizi skatījās cekuldūkuru pāri, bet kādu nu ļoti skanīgu dziedoni viņiem tā arī īsti neizdevās saskatīt niedrēs, lai mēģinātu noteikt tā sugu. Savukārt ziemā jau tradicionāli ejam uz Lejas Lībiešiem netālu no skolas skatīties putnus barotavā. Interesantākie vērojumi tad pa ceļam ir svilpji, bet pie barotavām – siļi, dižraibais, vidējais un baltmugurdzenis, dzilnīši un citi putni.

Jautāta par putnu vērošanu, 9. klases skolniece Līna Nagle atbildēja: “Tas nav garlaicīgi, kā citiem šķiet. Putni ir vieni no skaistākajiem dzīvniekiem dabā. Es lepojos ar to, ka mūsu skolā ir daudz bērnu, kuriem interesē putnu vērošana un iepazīšana, un ir skolotāja, kas mūs informē par jaunumiem šajā jomā. Es varu lepoties ar to, ka Sarkaņos dzīvo mazais ērglis un vismaz viens melnais stārķis un ka tos pati esmu redzējusi.”

Darbošanos LOB Skolu programmā turpināsim arī šajā mācību gadā ar dažādām aktivitātēm un pasākumiem, taču putnu vērošana dabā noteikti ir interesantākais.

ANNA TEICĀNE,
Sarkaņu pamatskolas
8. klases skolniece

Pie Lejas Lībiešu mājām Sarkaņu pamatskolas 3. un 4. klases skolēni pārliecinās, ka dzeņa “centības” dēļ mazās barotavas grīdiņa tik tikko turas vietā. 2013. gada 19. martā.
Foto: Inese Sudāre

Žīguru pamatskolas LOB skolu grupa vēro putnus Sitas un Pededzes palienē Elvija Kantāna vadībā.

Foto: A. Korņejeva

Putnu vērošana Žīguros

Mēs, Žīguru pamatskolas LOB skolu grupas dalībnieki, 2012. gada rudenī jau otro reizi piedalījāties Putnu vērošanas dienās. Putnus vērojām dabas liegumā "Sitās un Pededzes paliene" Gulbenes novadā. Ekskursiju vadīja putniem nozīmīgo vietu uzraugs, LOB Litenes skolu grupas vadītājs Elvijs Kantāns, piedalījās arī ornitologs, pūču speciālists Uldis Ļoļāns un vairāki putnu draugi no Litenes un Jaunpiebalgas, kā arī mēs – septiņi žīgurieši: Ilze, Ieva, Samanta, Karīna, Elvīra, skolotāja Andra un šoferis Atis.

Ceļš veda gar Pededzes labo krastu. Pieredzējušie ornitologi aicināja ieklausīties un saskatīt, mācīja, kā atpazīt putnus pēc saucieniem, pēc lidojuma. Aptuveni divu stundu laikā redzējām vai dzirdējām gandrīz 20 putnu sugas: peļu klijānus, kraukļus, lielo čaksti, žubītes, pelēkos strazdus, dižraibo dzeni, siļus, vairākus zosu kāšus, balto cielavu, vārnas, žagatas, meža pīles un gaigalas, divus zvirbuļu vanagus, čunčiņu un dzelteno stērsti. Varenākais novērojums – divi jūras ērgļi!

Vēl apmeklējām putnu ziņā visnotaļ interesantu vietu – sadzīves atkritumu poligonu "Kaudzītes". Poligonu putni izmanto kā lielu barotavu. Tur novērojām trīs kajakus, milzīgu baru mājas strazdu, tāpat tur uzturējās liels skaits kraukļu un vārnu. Izbrīnīja baltais stārķis, visticamāk, slims vai ievainots, ja jau vēl nav aizlidojis, bet ziemu diez vai izdzīvos.

Bija interesanti. Mēs pirmo reizi ieraudzījām jūras ērgļus. Mēs vēlamies Putnu vērošanās dienās piedalīties arī šogad.

KARĪNA ALEKSĀNE, IEVA JURJĀNE,
Žīguru pamatskolas
LOB skolu grupas dalībnieces

Putnu pieredze Papē

Jūlija beigās Oskars Keišs mani uzaicināja braukt uz Papi. Nedēļu dzīvojot bāzē un regulāri ejot uz tīkliem, parastākās novērotās sugas bija ceru ļauķis un ezeru ļauķis, kā arī bezdelīgas, niedru stērstes, taču nedēļas beigās tika noķerts arī krūmu ļauķis, kas Kurzemē tiek novērots retāk nekā Latvijas austrumdaļā. Tika izlikts arī t.s. trīsstūris (trīs tīkli izvietoti vienādāmalu trīsstūra formā), taču tur nekas īpašs netika noķerts. Pie tīkliem man bija iespēja mācīties gan atbrīvot, gan gredzenot noķertos putnus Oskara vadībā, kas sagādā priecīgu satraukumu. Nedēļas laikā apgredzenoju ap 20 putnu – bezdelīgas, niedru stērstes, ezeru ļauķus un ceru ļauķus. Kopā ar Māri gājām vērot mazos bridējputnus (šņībīšus, tilbītes, akmeņtārtniņu) un dažādas kaijas uz netālo molu.

Ceru Papē atgriezties vēl, jo tikai tur var justies tik labi un novērot tik daudz jaunas, interesantas sugas!

RĪTAVS ŽĪGURS,
13 gadi, Jaunpiebalga

Apmetne Baltkrievijas ekspedīcijas pirmajā naktī. No kreisās: Reinis un Ģirts Priedoli, Oskars Keišs un Māris Bazulis.

Foto: Ģ. Priedols

Ceļojums uz Baltkrieviju

Par iespēju doties uz Baltkrieviju, lai piedalītos grīšļu ļauķu uzskaitē, uzzināju pavasarī. Vilinoša šķita gan iespēja redzēt dzīvi Baltkrievijā, gan arī novērot, un pat piedalīties tāda retuma kā grīšļu ļauķis uzskaitē.

30. jūnijā mans ceļojums sākās plkst. 5.00 ar vilcienu Madona–Rīga. Rīgā es pievienojos Ģirtam un Reinim Priedolim. Tālāk jau ar auto turpinājām ceļu uz Jelgavu, kur "savācām" Oskaru Keišu, Bauskā apmeklējām pēdējos veikalus dzimtenē un ar automašīnu devāmies pāri robežai.

Vakarā bijām nonākuši pirmajā pagaidu apmetnes vietā 50 km no atpūtas bāzes, uz kuru mēs devāmies nākamajā dienā. Naktī bija plānots mēģināt noķert kādu griezi, taču plāva, kur šī aktivitāte bija ielānāta, bija nopļauta, tādēļ devāmies pie miera.

Nākamās piecas dienas pavadījām pie pasaulē lielākās grīšļu ļauķu ligzdošanas vietas – Zvaņecas. Pa šo laiku nācās brīst pa purva ūdeni, celties pāri kanāliem ar mazu gumijas laivu, cīnīties ar odiem un dunduriem, taču beidzot arī man bija iespēja gan dzirdēt, gan arī redzēt tuvumā Eiropas retāko dziedātājputnu – grīšļu ļauķi *Acrocephalus paludicola*.

MĀRIS BAZULIS
16 gadi, Madona